

prof. dr hab. Kazimierz Jankowski

mgr inż. Milena Truba

prof. dr hab. Henryk Wyrębek

prof. dr hab. Marek Cisek

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Prawno-siedliskowe aspekty zarządzania parkami miejskimi

Law-environmental aspects of management with urban parks

Streszczenie: Jako parki uważa się tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha. Ustawa o ochronie przyrody (2004) art. 5 pkt. 21 definiuje parki jako „tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe”. Parki miejskie ze względu na swoją lokalizację, odgrywają ważną rolę rekreacyjno-wypoczynkową dla mieszkańców miast. Proces zarządzania parkiem miejskim wymaga zrozumienia i połączenia interesów zarówno społeczeństwa, jak i przyrody. Zarządzanie tego typu obiektom powinno opierać się na polityce zrównoważonego rozwoju. Park, jako teren zdominowany przez rośliny, pozytywnie wpływa na klimat miejski oraz cykl hydrologiczny w miastach. Rośliny zasiedlające parki miejskie poddane są jednak różnego typu stresom, takim jak deficyt wody czy zasolenie. Osoby zarządzające parkami powinny dążyć do osiągnięcia różnorodności przestrzennej. Wymagania stawiane parkom miejskim zróżnicowane są przede wszystkim pod względem grup wiekowych użytkowników, co wiąże się z mobilnością oraz aktywnością fizyczną.

Słowa kluczowe: park miejski, tereny zieleni, zarządzanie

Abstract: Parks are considered green areas of at least two hectares. The Nature Conservation Act (2004) Art. 5 points. 21 defines parks as "areas with technical infrastructure and with buildings functionally linked to them, covered with plants, within villages with a compact settlement or cities, performing functions of the aesthetic, recreational, health or curtain." City Parks because of their location, are important recreation – resting area for urban residents. The urban park management requires understanding and connecting interests of both citizens as well as nature. Such objects should be based on a policy of sustainable development. Park as an area dominated by plants has a positive effect on the urban climate and hydrological cycle in cities. Plants inhabiting urban parks, however, are subjected to stresses of various types, such as water shortage, or salinity. People responsible for park management should aim to achieve spatial diversity. Requirements for urban parks are primarily differentiated in terms of age groups, of users, what is associated with mobility and physical activity.

Keywords: urban park, green areas management

Wstęp

Parki są najczęściej i najchętniej uczęszczanymi terenami zieleni w miastach. Wiodącymi elementami parków są drzewa, krzewy oraz trawniki¹. Główny

---

¹ Lisiecka A., 2009: *Zastosowanie roślin ozdobnych w parkach*, [w:] M.E. Drozdek, „Zieleń miast i wsi”, współczesna i zabytkowa, s. 226-232.

Urząd Statystyczny definiuje parki jako tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha. Z biegiem lat powierzchnia parków miejskich w Polsce ulega zwiększeniu. W 2005 roku powierzchnia ta wynosiła 21,3 tys. ha, zaś w 2011 było to już 22,5 tys. ha². Największą powierzchnię parków miejskich posiada województwo śląskie – ok. 3,9 tys. ha. Na powierzchnię tę składa się 268 obiektów. Najmniejszą powierzchnią parków w miastach cechuje się województwo podlaskie – 0,4 tys. ha z liczbą 40 obiektów³. Wyniki te nie świadczą jednak o ilości zieleni, lecz o wielkości aglomeracji miejskich na terenie danego województwa, gdzie takie parki się znajdują.

Obecnie ludność zamieszkująca miasta stanowi 60,8% ludności Polski, ludność wiejska zaś pozostałe 39,2%. Dokładnie odwrotne proporcje miały miejsce w roku 1950, gdzie to ludność miasta stanowiła 39%, a wsi 61%⁴. Fakt zwiększającego się udziału ludności zamieszkującej miasta, powinien zwrócić uwagę społeczeństwa na warunki życia w środowisku miejskim⁵. Parki miejskie ze względu na swoją lokalizację odgrywają ważną rolę rekreacyjno-wypoczynkową dla mieszkańców miast. Stanowią dodatkowo miejsce nauki, imprez kulturalnych oraz są wizytówką miast^{6,7}. Drapella-Hermansdorfer⁸ parki miejskie Europy podzieliła na dwa typy:

- park śródmiejski – charakteryzujący się wysoką integracją z otaczającą go nowoczesną architekturą, o zgeometryzowanym, postmodernistycznym sposobie rozplanowania przestrzeni;
- park położony poza obszarem centrum miasta – prowadzony zgodnie ze zrównoważonym rozwojem, często zintegrowany z systemem zieleni miejskiej, gdzie elementy postmodernistyczne minimalnie ingerują w środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Aspekty prawne zarządzania parkami

Ustawa o ochronie przyrody art. 5 pkt. 21⁹ definiuje parki jako element terenów zieleni w następujący sposób: *tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki (...)*

Według ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami art. 6 pkt. 1¹⁰ – *Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchomości będące, w szczególności parkami, ogrodami i innymi formami zaprojekto-*

² GUS 2011a. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej polskiej 2012.

³ GUS 2011b. Rocznik statystyczny województw 2012.

⁴ GUS 2011a. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2012.

⁵ Bach A., Frazik-Adamczyk M., 2006: *Charakterystyka zagrożeń zieleni miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem zieleni w ciągach komunikacyjnych*. Kraków.

⁶ Nowak-Rzasa M., 2009: *Współczesne funkcje parków miejskich w aspekcie oczekiwań społecznych*. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 3 z.1.

⁷ Kutiać P., 2010: *Park miejski – zielone serce Sanoka*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Geographica”, 84-91.

⁸ Drapella-Hermansdorfer A.: *Współczesny park miejski w Europie*.

⁹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

¹⁰ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

wanej zieleni. Formy i sposoby ochrony parków wymienione zostały w art. 7 powyższej ustawy jako *wpis do rejestru zabytków, utworzenie parku kulturowego, ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego*. Wpis do rejestru zabytków wykonuje się na wniosek właściciela obiektu lub urzędu. W tym przypadku wnioskujący traci możliwość decydowania o losach i stanie zabytku, zaś prawa te przeniesione zostają na Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Utworzenie parku kulturowego jest rozwiązaniem bardziej przyjaznym dla właścicieli, gdyż nie pozbawia ich możliwości wpływu na stan i losy parku, jednak jest to przedsięwzięcie bardzo czasochłonne i kosztochłonne. Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹¹ powstały „Zasady tworzenia Parku Kulturowego, zarządzania nim oraz sporządzania planu jego ochrony”. Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest zapisem martwym, gdyż dokument ten przestał obowiązywać na szczeblu lokalnym¹².

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹³ art. 16 pkt. 4 wskazane jest, aby park posiadał jednostkę zarządzającą. Do obowiązków jednostki zarządzającej należy pozyskiwanie funduszy, organizacja prac pielęgnacyjnych i konserwatorskich na terenie parku, monitorowanie stanu parku i najbliższego otoczenia oraz promocja parku¹⁴. Wszelkie działania podejmowane w sprawie parku powinny opierać się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, przez który – według Prawa ochrony środowiska art. 3 pkt. 50¹⁵ – rozumie się *taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń*.

Obszar parku chroniony jest również przez art. 144 §1 kodeksu wykroczeń¹⁶, który stanowi o tym, że *kto na terenach przeznaczonych do użytku publicznego niszczy lub uszkadza roślinność lub też dopuszcza do niszczenia roślinności przez zwierzęta znajdujące się pod jego nadzorem albo na terenach przeznaczonych do użytku publicznego depta trawnik lub zieleniec w miejscach innych niż wyznaczone dla celów rekreacji przez właściwego zarządcę terenu, podlega karze grzywny do 1000 złotych albo karze nagany*.

Aspekty środowiskowe

Proces zarządzania parkiem miejskim wymaga zrozumienia i połączenia interesów zarówno społeczeństwa, jak i przyrody. Zarządzanie tego typu obiektem powinno opierać się na polityce zrównoważonego rozwoju.

Park jako teren zdominowany przez rośliny pozytywnie wpływa na klimat miejski poprzez ochłodzenie i nawilżenie powietrza¹⁷. Parki tworzą często barierę

¹¹ Tamże.

¹² Campitelli A., Goodchild P.H., Kaczyńska M., Rylke J., Sikora D., 2008: *Przepisy prawa i zielone świąty*. [w:] „Zielone świąty”. Pod red. Rylke J., Kaczyńskiej M., Sikory D. Wyd. SGGW, Warszawa.

¹³ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

¹⁴ Plan Ochrony Parku Kulturowego Klasztorne Stawy w Słupsku, 2010.

¹⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

¹⁶ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń.

¹⁷ Szumacher I., 2005: „Prace i Studia Geograficzne”, t. 36, 107-120, Warszawa.

oddzielającą osiedla mieszkaniowe od centrum miasta. Roślinność nie ma znaczącego wpływu na tłumienie hałasu, lecz ma wpływ na komfort psychiczny mieszkańców, zwiększając dystans pomiędzy centrum miasta a osiedlami rodzinnymi. Parki mają pozytywny wpływ na cykl hydrologiczny w miastach. Dobrze zaprojektowany park przyczynia się do magazynowania wody podczas opadów, ograniczając odprowadzenie jej do systemu odwadniającego, poprzez zatrzymanie w glebie i zasilenie wód gruntowych. Roślinność zatrzymuje część wód opadowych, która ulega odparowaniu do atmosfery, co poprawia wilgotność powietrza¹⁸.

Rośliny zasiedlające parki miejskie poddane są różnego typu stresom. Głównym czynnikiem stresowym jest deficyt wody, głównie spowodowany warunkami klimatycznymi, często jednak nasilany przez niekorzystne podłoże użyte pod budowę miasta. Długotrwała susza prowadzi do przedwczesnego starzenia się drzew oraz zrzucania liści. Dostępność wody dla roślin ogranicza również zimowe solenie ścieżek i dróg w parku. Sól dostająca się do organizmu rośliny zaburza gospodarkę jonową. Drzewo, aby pozbyć się nadmiaru soli z organizmu, wydala ją zrzucając organy, w których jest nagromadzona np. starsze liście.

Czynniki te zaburzają morfologię roślin doprowadzając do zahamowania rozwoju i wzrostu, a także obniżając ich walory dekoracyjne¹⁹. Pod wpływem negatywnych czynników oddziałujących na drzewa w miastach skraca się znacząco długość ich życia. Tabela 1 przedstawia przykładowe gatunki drzew występujących w parkach oraz długość życia w warunkach miejskich i naturalnych.

Tabela 1. Relacje między wiekiem dojrzewania gatunków drzew i ich długością życia w miastach i w warunkach naturalnych

Gatunek drzewa	Wiek dojrzały	Wiek w miastach	Wiek maksymalny
<i>Acer saccharinum</i>	35-40	120	100-200
<i>Acer platanoides</i>	45-50	60-80	150-200
<i>Aesculus hippocastanum</i>	35	60-80	150-300
<i>Populus nigra italica</i>	25	30-50	60-80
<i>Quercus robur</i>	60	80-180	500 (1200)
<i>Quercus rubra</i>	50	50-100	180-300
<i>Robinia pseudodacacia</i>	40	60	80-300
<i>Tilia cordata</i>	40	50-100	500 (1000)

Źródło: Szczepanowska H.B., *Problemy starzenia się drzew w miastach*. „Ogrodnictwo”, nr 1/1999, s. 24-29; Lisiecka A., *Zastosowanie roślin ozdobnych w parkach*, [w:] M.E. Drozdek, „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”, 2009, s.156-163.

Wymienione w tab.1 gatunki są to drzewa o dużych koronach, które sprawdzają się w obsadzeniach dużych założeń krajobrazowych²⁰. Stosunkowo krótko w warunkach miejskich utrzymuje się *Tilia cordata*²¹. Drzewa rosnące szybko, takie jak

¹⁸ Stiles R., 2010: *Wskazówki do opracowania zagospodarowania przestrzeni miejskich. Strategia, działanie 3.3.*

¹⁹ Bach A., Frazik-Adamczyk M., 2006: *Charakterystyka zagrożeń zieleni miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem zieleni w ciągach komunikacyjnych*. Kraków.

²⁰ Bojarczyk T., Rachwał L., 2009: *Drzewa i krzewy w mieście*. [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M.E. Drozdek, s. 9-18.

²¹ Szczepanowska H.B., 1999: *Problemy starzenia się drzew w miastach*. „Ogrodnictwo”, nr 1, 24-29, [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M.E. Drozdek. 156-163.

Acer saccharinum, *Acer platanoides* oraz *Populus nigra italica*, zamierają wczesnie w sposób naturalny, ze względu na duże zużycie energii do wzrostu, mają obniżoną odporność, przez co są bardziej podatne na inwazję szkodników²².

Na terenie parku miejskiego, wyręb drzewostanu oraz zmiany w istniejącym runie roślinnym dozwolone są wyłącznie w wyniku zabiegów konserwatorsko-pielęgnacyjnych. Obumarła roślinność w wyniku działalności czasu lub negatywnych czynników, powinna być odtworzona poprzez nowe nasadzenie z uwzględnieniem gatunku oraz rodzaju poprzedniej roślinności²³. W nawiązaniu do angielskiego stylu zaleca się pozostawienie na obszarze parku kilku martwych drzew co wpływa na wartość ekologiczną oraz na walory estetyczne obiektu²⁴.

Osoby zarządzające parkami powinny dążyć do osiągnięcia różnorodności przestrzennej. Parki wraz z pozostałą zielenią miejską, istniejące w jednej aglomeracji, powinny tworzyć całość poprzez połączenia korytarzami ekologicznymi. Umożliwia to przemieszczanie się nie tylko zwierząt, ale także gatunków roślin, które dzięki takiemu połączeniu mogą kolonizować nowe obszary. Takie rozwiązanie sprzyja również mieszkańcom miast, którzy w otoczeniu zieleni mają możliwość przemieszczania się z jednego obiektu wypoczynkowo-rekreacyjnego do drugiego. Korytarze ekologiczne mogą łączyć parki zlokalizowane poza centrum miast z podmiejskimi lasami, co zapewni większą różnorodność gatunkową roślinności parków²⁵. Różnorodność biologiczną można zwiększyć także poprzez stopniowanie intensywności zabiegów pielęgnacyjnych. Częste koszenie trawników i nawożenie przyczynia się do uproszczenia składu florystycznego, dlatego część trawników rzadko wykorzystywanych zaleca się przekształcić w łąki kwiatne o ekstensywnej pielęgnacji. Łąki te wymagają koszenia jedynie 1-2 razy do roku, a swoją obecnością podnoszą walory estetyczne parku²⁶.

Zarządzający parkiem powinni dysponować narzędziami, takimi jak: plan ochrony parku, który zawierałby informacje o florze, faunie parku i procedury zarządzania nim oraz plan pielęgnacji zawierający opis przeprowadzonych zabiegów pielęgnacyjnych²⁷. Władze samorządowe z pomocą doświadczonego ekologa miejskiego powinny opracować plany dla parków nie pozostawiając możliwości podejmowania ważnych decyzji deweloperom²⁸.

Aspekt społeczny

Wymagania stawiane parkom miejskim zróżnicowane są przede wszystkim pod względem grup wiekowych użytkowników, co wiąże się z mobilnością oraz aktywnością fizyczną (rys. 1). Grupa o najwyższej mobilności i aktywności fizycznej

²² Bach A., Frazik-Adamczyk M., 2006: *Charakterystyka zagrożeń zieleni miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem zieleni w ciągach komunikacyjnych*. Kraków.

²³ *Plan Ochrony Parku Kulturowego Klasztorne Stawy w Słupsku*, 2010.

²⁴ *Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze*. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.

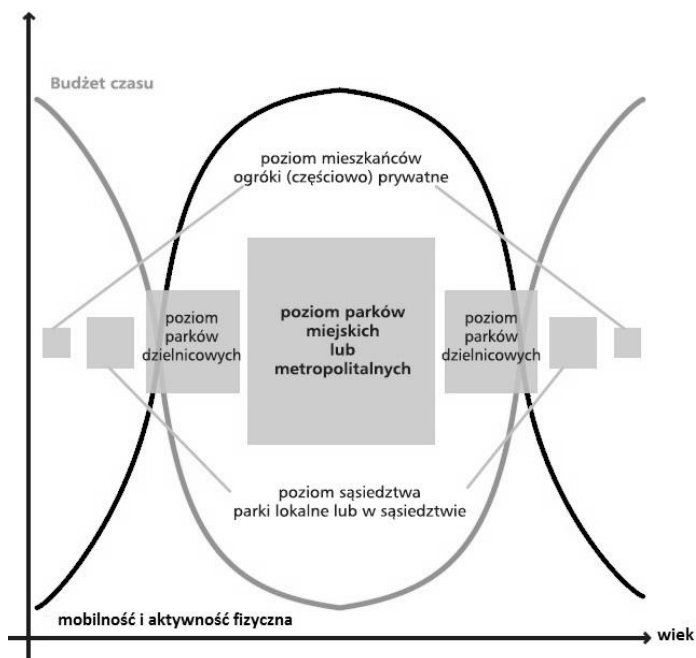
²⁵ Tamże

²⁶ Stawicka J., 2009: *Łąki kwiatne – piękne „chwasty”*, [w:] *Zielone debaty*, podsumowanie.

²⁷ Zachariasz A., 2008: *Zabytkowe ogrody – problemy rewaloryzacji, utrzymania i zarządzania w świetle zaleceń Karty Florenckiej. Zarządzanie Krajobrazem kulturowym*, „Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego” nr 10, 150-162.

²⁸ *Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze*. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.

tworzącą potencjalnych użytkowników parku jest jednocześnie grupą posiadającą najmniejsze zasoby czasu ze względu na naukę lub pracę. Dlatego przestrzeń parku powinna być dostosowana do użytkowników w każdym wieku.

Rys. 1. Różne wymagania przestrzenne w zależności od wieku, zdolności fizycznych, mobilności i zarządzania czasem

Źródło: Stiles R., 2010: *Wskazówki do opracowania zagospodarowania przestrzeni miejskich. Strategia, działanie 3.3*

Według badań ankietowych zasadniczą funkcją, której powinny służyć parki, jest rekreacja i wypoczynek, odpowiedź tę wskazywali przeważnie ludzie po 60 roku życia, dla których celem odwiedzin obiektu jest głównie spacer²⁹. Kolejna istotna funkcja to park jako miejsce spotkań, wskazane głównie przez młodych ludzi w wieku 15-30 lat³⁰. Na trzecim miejscu ankietowani podali funkcję: sportową, odpowiedź tę wybierały osoby do 24 roku życia, oraz zdrowotną, wybraną przez osoby powyżej 60 roku życia³¹. Funkcje kulturalno-rozrywkową oraz dydaktyczno-edukacyjną również uzyskały znaczące poparcie, głównie osób w wieku 31-60 lat.

W obowiązku zarządzających parkiem jest zapewnienie przestrzeni dla spędzania wolnego czasu oraz obiektów do rekreacji. Ważne jest, aby obiekty te

²⁹ Kacprzyk W., 2009: *Parki – oczekiwania społeczne*. [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M. E. Drozdek. 96-102.

³⁰ Nowak-Rzasa M., 2009: *Współczesne funkcje parków miejskich w aspekcie oczekiwań społecznych*. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 3 z. 1.

³¹ Kacprzyk W., 2009: *Parki – oczekiwania społeczne*. W: *Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa*. Pod red. M. E. Drozdek. 96-102.

były interesujące i dostępne dla różnych grup wiekowych użytkowników parku³². Często jednak brakuje dialogu pomiędzy zarządzającymi parkiem a użytkownikami, co doprowadza do źle zagospodarowanego parku nie spełniającego oczekiwań mieszkańców miasta.

Dobłą formą komunikacji z mieszkańcami jest opracowanie folderów zawierających informacje na temat walorów parku oraz metod zarządzania nim. Niezbędne jest podanie numerów kontaktowych do osób z zarządu odpowiedzialnych za dany teren, aby użytkownicy parku mieli możliwość zgłaszania swoich spostrzeżeń i pomysłów na zagospodarowanie tego obszaru³³.

Park miejski może służyć do działań edukacyjnych w zakresie ekologii dla dzieci i młodzieży. Takie rozwiązanie zastosowano w parku miejskim w Sanoku, gdzie pracownik Urzędu Miasta prowadzi zajęcia zarówno w terenie, jak i w placówkach szkolnych na temat terenów zieleni w mieście. W ramach zajęć posadzone zostały setki nowych drzew i krzewów oraz powieszono liczne skrzynki lęgowe dla ptaków w zastępstwie usuniętych starych drzew dziuplastych³⁴. Na terenie parku miejskiego można utworzyć również ścieżki dydaktyczne służące ogólnym szkołom. Na tego typu ścieżkach znajdują się punkty przystankowe z tablicami zawierającymi informacje na temat: parku, roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych, korytarzy ekologicznych, pomników przyrody³⁵.

Aspekt infrastrukturalny

Badania Kacprzyk³⁶ dotyczące infrastruktury parku wykazały, iż 95% użytkowników parków uważa plac zabaw za najpotrzebniejszy element. W badaniach Nowak-Rząsa³⁷ element ten poprzedzony został przez wyżej ocenione zbiorniki wodne i fontanny. W parku miejskim nie powinno zabraknąć wody w postaci zbiornika lub ciek. W miesiącach letnich, kiedy według powyższych badań parki są odwiedzane najczęściej, wypoczynek nad wodą pozwala odprężyć się psychicznie. Zbiorniki wodne uatrakcyjni wprowadzenie roślinności wodnej, a naturalności doda łagodne uformowanie nabrzeży, co pozwoli na przykład kaczkom wyjście na brzeg³⁸.

Kolejnym pożądanym elementem w parku są ścieżki rowerowe i urządzenia sportowe, przypadające do gustu grupie wiekowej 15-30 lat. Wielu ankietowanych

---

³² Stiles R., 2010: *Wskazówki do opracowania zagospodarowania przestrzeni miejskich. Strategia, działanie 3.3.*

³³ Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.

³⁴ Kutiak P., 2010: *Park miejski – zielone serce Sanoka*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Geographica”, 84-91.

³⁵ *Plan Ochrony Parku Kulturowego Klasztorne Stawy w Słupsku*, 2010.

³⁶ Kacprzyk W., 2009: *Parki – oczekiwania społeczne*. [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M.E. Drozdek. 96-102.

³⁷ Nowak-Rząsa M., 2009: *Współczesne funkcje parków miejskich w aspekcie oczekiwań społecznych*. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 3 z. 1.

³⁸ Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.

цени umieszczanie tablic z planem parku oraz informacji o jego historii czy informacji o tematyce florystycznej³⁹. Na terenie parku powinien obowiązywać zakaz umieszczania wszelkiego rodzaju reklam i informacji nie związanych z parkiem i jego ochroną⁴⁰. Zaleca się, aby nieestetyczne elementy takie jak betonowe śmietniki zasłonić roślinnością pnącą, a tam gdzie nie ma takiej możliwości, użyć barw maskujących w kolorach ziemi⁴¹.

Sporną kwestią w społeczeństwie jest ogrodzenie parku i zamykanie go w godzinach nocnych. Możliwość tę popiera ok. 20% użytkowników parku, gdyż jest to metoda na zwiększenie bezpieczeństwa oraz ochrony przed dewastowaniem⁴².

Podsumowanie

Parki miejskie są odpowiedzią na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe mieszkańców aglomeracji miejskich. Obiekty te, aby służyć człowiekowi jak najdłużej, chronione są przez szereg aktów prawnych, które mają na celu zachowanie i ochronę walorów zieleni miast, a także kształtowanie właściwej postawy człowieka względem przyrody. Obecnie, pod pojęciem parku miejskiego kryje się znacznie więcej niż zespół drzew, krzewów i trawniki. Mieszkańcy miast oczekują wielofunkcyjności parków miejskich – od miejsca wypoczynku i spotkań, przez funkcję sportową, po funkcję kulturalno-rozrywkową oraz dydaktyczno-edukacyjną. Aktualnie dąży się do połączenia parków miejskich znajdujących się w jednej aglomeracji pomiędzy nimi oraz z podmiejskimi lasami i innymi terenami zieleni przy pomocy korytarzy ekologicznych. Stwarza to dla mieszkańców miast możliwość przemieszczania się pomiędzy obiektami w otoczeniu zieleni, a roślinom i zwierzętom umożliwia zasiedlanie innych obszarów.

Wnioski

1. Współczesne parki miejskie, jako element terenów zieleni, tworzą wizerunek miasta i są jego wizytówką. Aby obiekty te spełniały jednocześnie funkcje społeczne i przyrodnicze, niezbędne jest efektywne zarządzanie jego powierzchnią.
2. Parki miejskie to miejsca o wielu funkcjach, jednak oczekiwania co do zagospodarowania parku zróżnicowane są ze względu na płeć i wiek użytkowników.
3. Parki miejskie to miejsca wyjątkowe dla mieszkańców aglomeracji miejskich. Dąży się, aby były one jednocześnie ostoją dla wielu gatunków roślin i zwierząt.

³⁹ Kacprzyk W., 2009: *Parki – oczekiwania społeczne*. [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M. E. Drozdek. 96-102.

⁴⁰ *Plan Ochrony Parku Kulturowego Klasztorne Stawy w Słupsku*, 2010.

⁴¹ *Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze*. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.

⁴² Nowak-Rzasa M., 2009: *Współczesne funkcje parków miejskich w aspekcie oczekiwań społecznych*. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 3, z. 1.

Bibliografia

- Bach A., Frazik-Adamczyk M., 2006: Charakterystyka zagrożeń zieleni miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem zieleni w ciągach komunikacyjnych. Kraków.
- Bojarczyk T., Rachwał L., 2009: Drzewa i krzewy w mieście, [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M. E. Drozdek.
- Campitelli A., Goodchild P. H., Kaczyńska M., Rylke J., Sikora D., 2008: Przepisy prawa i zielone światy, [w:] „Zielone światy”. Pod red. Rylke J., Kaczyńskiej M., Sikory D. Wyd. SGGW, Warszawa.
- Drapella-Hermansdorfer A.: Współczesny park miejski w Europie.
- GUS 2011a. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2012.
- GUS 2011b. Rocznik statystyczny województw 2012.
- Kacprzyk W., 2009: Parki – oczekiwania społeczne. W: Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa. Pod red. M.E. Drozdek. 96-102.
- Kutiak P., 2010: Park miejski – zielone serce Sanoka. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Geographica”, 84-91.
- Lisiecka A., 2009: Zastosowanie roślin ozdobnych w parkach, [w:] „Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa”. Pod red. M.E. Drozdek.
- Nowak-Rzasa M., 2009: Współczesne funkcje parków miejskich w aspekcie oczekiwań społecznych. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 3, z. 1.
- Plan Ochrony Parku Kulturowego Klasztorne Stawy w Słupsku, 2010.
- Stawicka J., 2009: Łąki kwietne – piękne „chwasty”, [w:] Zielone debaty, podsumowanie.
- Stiles R., 2010: Wskazówki do opracowania zagospodarowania przestrzeni miejskich. Strategia, działanie 3.3.
- Szczepanowska H. B., 1999: Problemy starzenia się drzew w miastach. Ogrodnictwo, nr 1.
- Szumacher I., 2005: „Prace i Studia Geograficzne”, t. 36, Warszawa.
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
- Zachariasz A., Zabytkowe ogrody – problemy rewaloryzacji, utrzymania i zarządzania w świetle zaleceń Karty Florenckiej. Zarządzanie Krajobrazem kulturowym, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego, nr 10/2008.
- Zarządzanie zielenią w Warszawie. Raport 2006-2008, Zielone Mazowsze. Pod red. Mebelis A., Żalińska M., Warszawa 2008.